

Kultur / **Bøger**

Som skibe i natten

Marguerite Duras. Foto: Wikimedia Commons

ANMELDELSE / 17.05.16

De seks fortællinger af Marguerite Duras i samlingen Fartøjet Night bæres af indestængt begær, savn og eksistensens smertefulde vilkår. Det er dybfølt og melankolsk uden at blive sentimentalt.

Louise Faldorf

Fartøjet Night er egentlig et filmmanuskript – men først og fremmest er det en hybrid, som så mange af Marguerite Duras' værker. Sammen med fem andre korte tekster af Duras, der udkom samlet i 1979, er den nu udkommet på dansk.

De første tre historier i samlingen, heriblandt titelteksen *Fartøjet Night*, handler om begær og kærlighed, især den umulige. De sidste tre fortællinger, der til stor forvirring hedder det samme, nemlig *Aurélia Steiner*, udgør en tredelt postholocaust-beretning.

Fartøjet Night fortælles igennem dialog, hvor hovedpersonerne, et ungt par, forelsker sig igennem natlige telefonsamtaler. Manden angives i Duras' forord som J.M, og kvinden som F. Et egentligt møde mellem de to udskydes i det uendelige, og historien orienterer sig fortrinsvist mod dette uforløste begær. Kærlighed og længsel fylder historien, indtil illusionen vakler under J.M. F ifører sig hele tiden nye masker, og snart må J.M stille spørgsmålstegn ved hendes sande identitet. Hun portrætterer sig selv først som fabriksarbejder, dernæst medicinstuderende, og endelig som dødelig syg, illegitim datter, af en velhavende og magtfuld mand. I *Fartøjet Night* bliver det helt tilfældige møde til en tragisk historie om længsel, kærlighed og galskab. Da F. laver en fodfejl i sin historie, braser drømmen og fortællingen ender på tragisk vis:

» – Hun siger at hun bliver mere og mere syg. Og at hun skal dø.

Fortæller ham at hun skal giftes.

– Hun skal giftes med den læge som har tilset hende de sidste ti år. Kan du huske ham? Ham som har kendt hende altid, som så hende blive født? Som altid har tilset hende, passet på hende?

– Kort efter ringer telefonen. En mand. Han siger at han er den kommende ægtemand. Han kræver at deres forhold slutter. Han bekræfter hendes forestående død.

– Han udtaler for første gang ordet galskab.

– For første gang udtales ordet: galskab.«

Fartøjet Night, *Cæsarea*, *Håndnegativerne*, *Aurélia Steiner*, *Aurélia Steiner* og *Aurélia Steiner* blev først skrevet som en del af et filmprojekt, hvilket de alle bærer præg af. *Fartøjet Night* blev iscenesat som både film og teater, og helt usædvanligt havde disse premiere næsten samtidig. Regibemærkninger, replikangivelser og scenskift er i teksterne udeladt. Ifølge Duras blev det valg truffet for at lade teksten være sin egen selvstændige fortælling og for at udviske sporene af den filmiske form. Tilbage er kun den egentlige dialog, der står som noter til en historie der endnu ikke er færdig. Teksterne kan ikke karakteriseres som lyriske – heller ikke som prosa, drejebog eller manuskript. De er en hybrid imellem genrer, hvor fortællingen berettes punktvis uden nogen form for læseangivelser. Fortællingerne om *Aurélia Steiner*, en

ung jødisk kvinde, der søger sin familiehistorie, adskiller sig fra de resterende historier. Dels relaterer de sig til en specifik historisk kontekst, dels er der en mere stabil og tydelig fortæller. Det betyder at man som læser får et mere klart billede af det fortalte. Alle seks historier har samme luftige struktur, og det nære samarbejde mellem tekst og film er tydelig overalt.

Selvom der ikke er tale om egentlig lyrik, er der en klar poetisk kvalitet. Dialogen bevæger sig rytmisk mellem navnløse fortællere, i varierende synsvinkler. Pludseligt er det netop-etablerede borte, og erstattet med nye versioner af samme historie. Tiden bølger frem og tilbage uden hensyn til kronologi, og folk mødes på kryds og tværs af personlige minder, forestillinger og fortællinger.

Duras skaber her et tekstunivers der, på paradoksalt vis, er både ekskluderende og meget rummeligt i sit udtryk. Gentagelser, pauser og skiftende synsvinkel bryder dialogen, og fortælleren agerer stemme for både den ene og den anden person. Fortælleren kunne have fungeret som fyrtårn for den forvirrede læseren der, ligesom hovedpersonerne, bevæger sig i en historie uden særlige pejlemærker. Karaktererne driver forbi hinanden som skibe i natten. Hjælpen udebliver, og tilsidst er det vanskeligt at skelne imellem han, hun og jeg. At læse Duras bliver en meget sanselig oplevelse, og det kræver koncentration. Men det er det hele værd, for teksterne er dygtigt komponeret, og historierne helt universelle.

Duras beskæftigede sig med en række forskellige genrer og medier: Teater, noveller, essays, romaner og fra 1966 arbejdede hun fortrinsvist med filmkunst. Den særegne stilart som kendetegner hendes tekster, videreføres i filmene, der har et meget diffust udtryk. Flere karakterer optræder både på film, i tekst og teater, selvom de ikke nødvendigvis har præcist samme udtryk. Duras instruerede med særligt fokus på form og atmosfære, hvor ord, lyd og billeder omorganiseres i det uendelige. Stilmæssigt har hendes tekster samme fragmentariske udtryk.

Duras var en vidtlevende dame med skiftende kontroversielle romancer, heriblandt et passioneret forhold til whisky. Hendes særegne kunstneriske stil, glamourøse liv og prominente vennekreds formede fortællingen om kunstneren Duras. Hun var anti-Gaullist, modstandskvinde, kommunist og feminist, og disse overbevisninger iscenesættes, sammen med fiktion og selvbiografisk materiale, i værkerne. Derudover var hun ikke bange for at skrive om erotik, herunder den kvindelige seksualitet. Duras' historier om kærlighed og savn er tidsløse, og derfor altid læseværdige.

Om *Fartøjet Night* siger forfatterinden i forordet, at den sandfærdige historie om J.M og F blev fortalt af en ven, og også teksten selv peger på overleveringen, gentagelsen og formningen af fortællinger som en slags poetik:

» – Er historien sket i virkeligheden?

– Der er en der siger, at han har oplevet den, ja.

Og så er den blevet fortalt af andre.

Og så er den blevet formet.

Skrevet.«

Hos Duras er det svært at vide hvad der er personlige erfaringer, og hvad der er fiktion. Men det er heller ikke det vigtigste. Efter udgivelsen af *Elskeren* i 1984 sagde hun til det franske magasin Le Nouvel Observateur: »Det er i den fantasifulde erindring om tiden, at den omdannes til liv«. Det er for Duras det primære: At forme verden på ny, igen og igen, indtil minder og fantasi endelig mødes i et samlet udtryk.

FAKTA

Marguerite Duras

Fartøjet Night,

ARENA

Oversat af Morten
Chemnitz

158 sider, 150 kr.